

ВОДИЧ КРОЗ УЏБЕНИК

Драга децо,

Уџбеник који је пред вама повешће вас у свет уметности, облика и боја.

Учићете о светлости и сенци, супротностима, маскама и костимима. Правићете стрип и честитке, отискиваћете на папир различите облике, научићете шта су иницијали, калиграми и калиграфија.

И најважније, уз помоћ маште, путоваћете у непознате, чудесне пределе.

Будите радознали и креативни!

Аутори

Питања која вас уводе у наставну јединицу

ИГРАМО СЕ БОЈАМА

Погледај слике уметника Франца Марка и кажи које све боје уочаваш на њима. Која је боја најзаступљенија на првој, а која на другој слици? Да ли ти се чини да гледаш праву или другу слику? Објасни. Која је твоја омиљена боја и зашто?

▲ Франц Марк, *Мати жути коњи* и *Плави коњи*

О УМЕТНИКУ: Франц Марк
Франц Марк био је немачки сликар. И његов отац је био уметник. Иако није живео дуго, Франц је остао упамћен као веома значајан уметник. Волео је да слика животиње, посебно коње. Најчешће је користио црвену, жуту и плаву боју. Са још неколико уметника основао је уметничку групу *Плави Јахачи*.

На палету истисни, помало, сваку темперу из паковања. Потом на листу из блока мешај по две боје које желиш и запиши своја открића у правоугаонику испод. Покушај да направиш светлу и тамну нијансу једне боје, нпр. светлосзелену и тамнозелену, светлоплаву и тамноплаву. Шта примећујеш? Како добијемо светлију, а како тамнију нијансу исте боје? Помешај црвену и жуту, плаву и црвену, и жуту и плаву. Које боје су боје настале?

Сачувај обојени папир за следећи задатак.

Боје можемо да мешамо. То често и чинимо када сликамо. Када у једну боју, на пример зелену, додамо мало беле боје, добићемо светлосзелену; ако у зелену додамо мало црне, добићемо тамнозелену боју. То се односи и на све остале боје: када им додамо белу или црну боју, оне посветле, односно потамне.

ЗАДАТАК: На камак
Обојени папир са претходног часа сецај, цепај и направи колаж по свом избору. Пре него што залепиш обојене облике на подлогу, играј се њима, мењај им место, док не одлучиш где желиш да их поставиш.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: обојени папир, маказе, лепак

Занимљивости
о уметнику

ОБЛИК ИНСПИРИШЕ

Посматрај фотографије испод и покушај да одговориш на питања.

НОВЕ РЕЧИ

ИНСПИРИСАТИ – подстицати, одушевљавати

Како је уметник добио идеју да направи ове шешире?

Како се зову особе које осмишљавају изглед употребних предмета: ствари, одеће, намештаја?

То су дизајнери! Можемо рећи да је дизајнер идеју за ове шешире добио посматрањем природе: цвећа и лептира. Односно, могли бисмо казати да га је инспирисала природа.

Дизајнери најпре ураде скицу или цртеж који помаже да се направи крајњи производ.

Ево неких скица за патике, блузе и хаљине, пре него што се израде и стигну у продавнице.

12

ОБЛИЦИ

ЗАДАТАК: Дизајн обуће

Данас си мали дизајнер обуће! Дизајнирај један пар обуће по жељи: патике, чизме, сандале... Нека скица буде маштовита и креативна. Можеш радити једним од предложених материјала, а можеш их и комбиновати.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: графитна оловка, фломастери, бојице, водене боје, посуда за воду, четкице, лист из блока

▲ Дечји радови на тему Некећа може

13

Најважнији појмови који су обрађени у лекцијама

Креативни задаци за примену нових знања кроз игру и групни рад

ЗАДАТАК: Поштанска маркица

Нацртај поштанске маркице за новогодишњу, божићну или ускршњу честитку.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: колаж фломастери или бојице, лист из блока

ШТА СМО СВЕ НАУЧИЛИ

Мимика – изражавање мисли и осећања покретом тела и изразом лица

Илустрација – слика која прати, објашњава или допуњава неки текст

Картонтикак – отисивање облика од картона, премазаних бојом, на папир

Калиграм – група слова или читавих речи поређаних тако да приказују (или дају) неки облик

Калиграфија – уметност лепог писања, настала у Кини

Иницијал – почетно слово у књигама, часописима, новинама које је веће од осталих слова и најчешће је китњасто

16

МАЛИ ИСТРАЖИВАЧИ – ЗАДАЦИ ЗА ГРУПНИ РАД

1. задатак: Одгонетни предмет

Направите карте тако што ћете лист из блока поделити на четири једнака дела. Од једног листа добијате четири карте. Нека свако од вас узме по једну карту и нацрта необичан предмет, уређај или машину, и смисли му намену. Када завршите, све карте окрените са супротне, беле стране, и поређајте их на сто. Једно по једно прилазите столу, извуците карту и покушајте да погодите шта је на карти и чему служи.

Реците то наглас и покажите карту осталима. Нека ученик који је урадио карту каже да ли сте у праву.

Материјал за рад: по избору

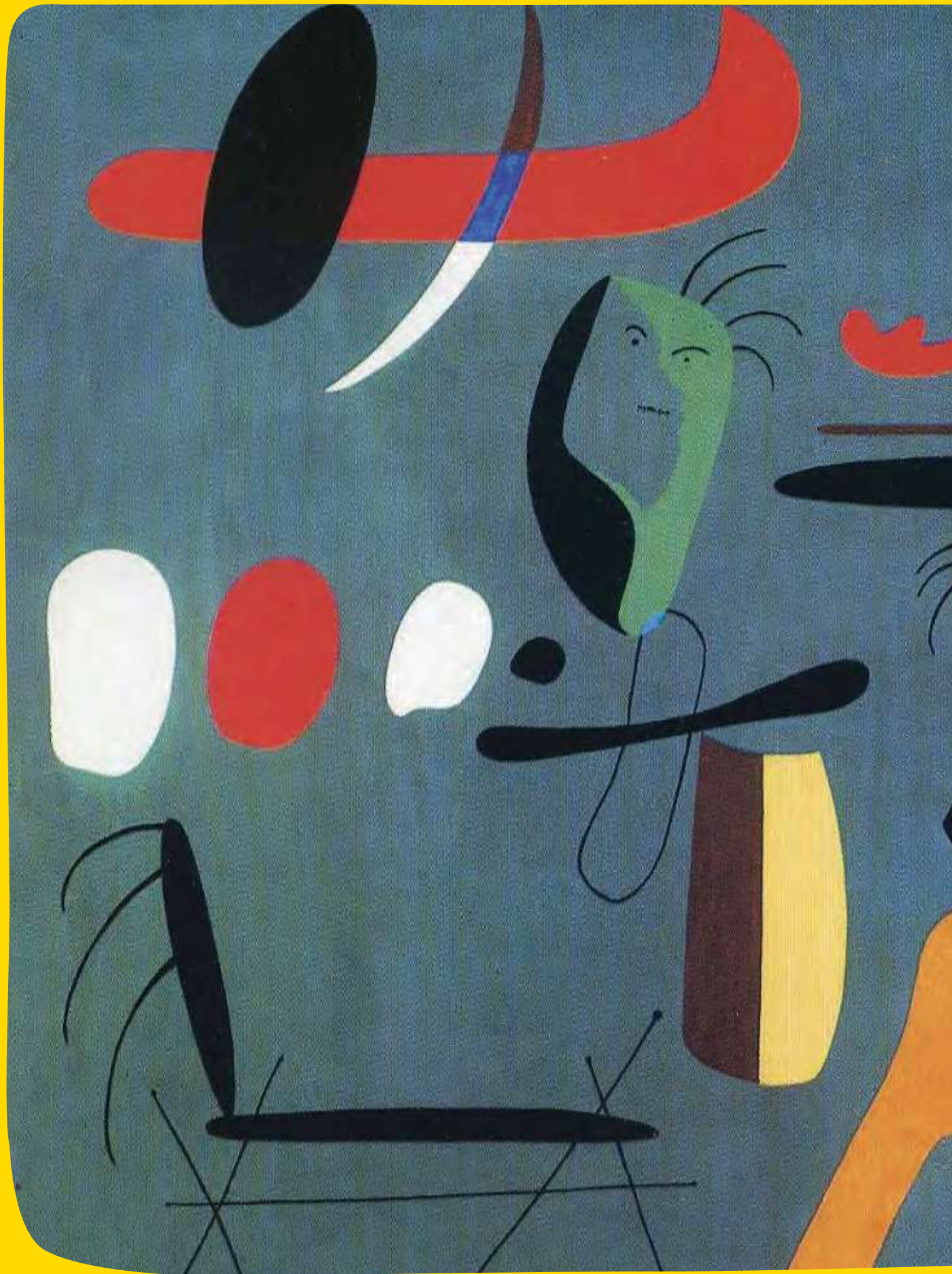
2. задатак: Измишљене речи од шаљивих слова.

Од шаљивих слова, која сте радили на претходном часу, направите необичне речи и дајте им значење. Ово је игра у којој треба да се забавите и насмејете.

Ево неких примера шаљивих слова.

17

ОБЛИЦИ

- Посматрам облике
- Природни и вештачки облици
- Игра облицима
- Светлост и сенка
- Оригами
- Супротности
- Цело и део

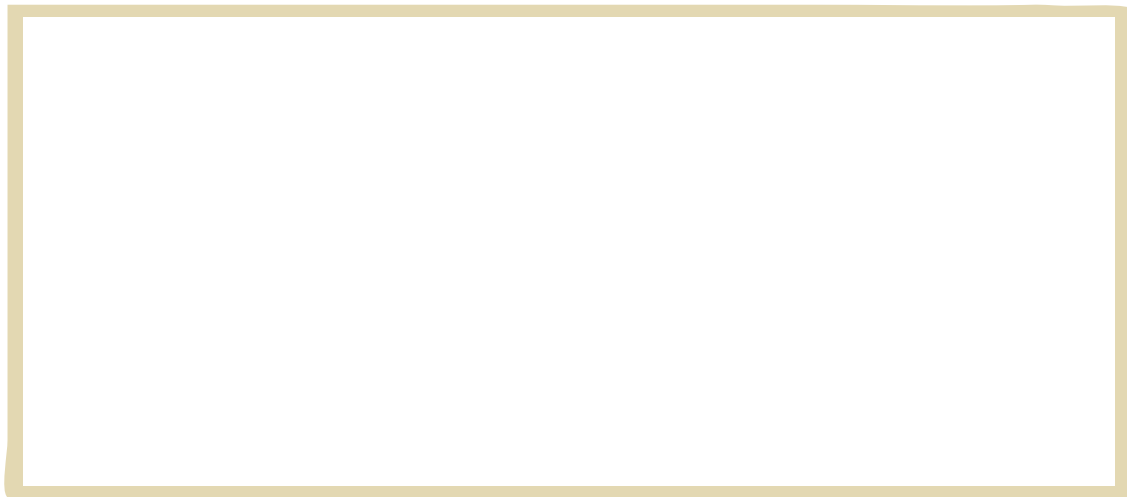
ОБЛИЦИ СУ СВУДА ОКО НАС

Обој кружић испод слика на којима су приказани вештачки облици.
Шта мислиш, како су настали природни, а како вештачки облици?

Природне облике је створила природа, док је вештачке направио човек. Облици из природе су разноврсни: то су сва жива бића, али и камење и стене. **Вештачки облици** су различити предмети које је направио човек, а који му помажу у свакодневном животу: машине, посуђе, намештај, играчке и тако даље.

Нацртај омиљене предмете које свакодневно користиш у школи.

ИСТРАЖУЈЕМО ОБЛИКЕ

Посматрај вазу на слици.

Шта можеш да закључиш?

Да ли се променио изглед вазе када смо променили њен положај?

Природни и вештачки облици имају свој изглед. Лако препознамо цвет, столицу, дрво. Иако смо окружени препознатљивим облицима, они лако могу постати непрепознатљиви када променимо њихов положај, али и наше место са којег посматрамо.

Узми неки предмет, окрећи га у рукама и посматрај како му се мења изглед у зависности од положаја у којем се налази.

На изглед облика може да утиче удаљеност/раздаљина са које посматрамо предмет.

Погледај лептирова крила на левој и лептирова крила кроз увеличавајуће стакло – лупу на десној фотографији.

Лептирова крила посматрана кроз лупу могу бити и шарени тепих, марама или неки други предмет. На шта тебе подсећају?

Када облике посматрамо кроз лупу, мења се њихов изглед и не можемо их препознати.

Погледај фотографије испод и покушај да препознаш шта се налази на њима.

На фотографијама се налазе зеница ока, гуштерова кожа и део длана када их посматрамо кроз лупу.

ЗАДАТАК: Лептирова крила

Користећи природне облике и различите облике од колаж папира, обликуј необичног, великог лептира на листу из блока. Покушај да дочараш лепоту лептирових крила са много детаља.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: каменчићи, лишће, цвеће, гранчице, колаж папир, папири у боји, лепак, маказе и лист из блока.

▲ Дечји радови од природних материјала

ОБЛИК ИНСПИРИШЕ

Погледај фотографије.

НОВЕ РЕЧИ

инспирисати – подстицати, одушевљавати

Како је уметник добио идеју да направи ове шешире?

Особе које осмишљавају изглед употребних предмета, ствари, одеће, обуће и намештаја су **дизајнери**. Можемо рећи да је дизајнер идеју за ове шешире добио посматрањем природе: цвећа и лептира. Односно, могли бисмо казати да га је инспирисала природа.

Дизајнери најпре ураде скицу или цртеж који помаже да се направи крајњи производ.

Ево неких скица за патике, блузе и хаљине, пре него што се израде и стигну у продавнице.

ЗАДАТАК: Дизајн обуће

Данас си мали дизајнер обуће! Дизајнирај један пар обуће по жељи: патике, чизме или сандале. Нека скица буде маштовита и креативна. Можеш радити једним од предложених материјала, а можеш их и комбиновати.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: графитна оловка, фломастери, бојице, водене боје, посуда за воду, четкице и лист из блока.

▲ Дечји радови на тему *Недеља моде*

ОБЛИК И СВЕТОСТ

Шта нам даје природну светлост? Ко је створио вештачке изворе светлости?

Нацртај природне и вештачке изворе светлости које знаш.

Природну светлост нам даје Сунце и оно је најважнији извор светлости и живота на Земљи. Осим Сунца, природни извори светлости су и звезде, али и свици. **Вештачке изворе светлости** створио је човек. У њих спадају: сијалице, батеријске лампе, фењери, свеће и тако даље.

Шта се дешава са обликом или предметом када га обасјава светлост? Покушај да опишеш гледајући фотографију поред.

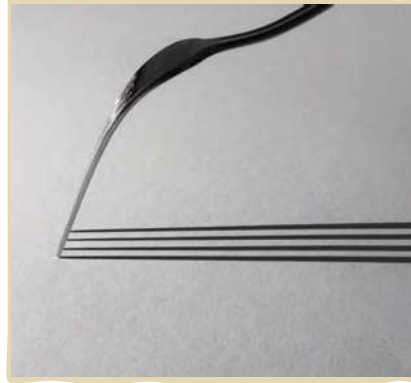

Сваки осветљени предмет или биће праве сенку.

Сенка која се налази на самом предмету, на страни која није осветљена, назива се сопствена сенка, а сенка коју предмет оставља на површини испред или испод себе назива се бачена сенка.

Прочитај из Читанке басну Пас и његова сенка. Шта је помислио пас када је угледао своју сенку? Зашто је пас остао без свог комада меса?

Погледај фотографије. Да ли увек можемо да препознамо облик или предмет на основу његове сенке?

Како се види на фотографијама, на основу бачене сенке предмета, не можемо увек да препознамо који је предмет у питању.

Многи уметници су били инспирисани светлошћу и сенком. Један од њих је био Јоханес Вермер. Шта ти се највише допада на његовим сликама?

▲ Јоханес Вермер, *Жена која чисти њисмо* и *Жена њише њисмо са служавком*

О УМЕТНИКУ: Јоханес Вермер

Јоханес Вермер је холандски сликар. Иако није насликао велики број слика, сматра се великим уметником. Најчешће је сликао женске особе и веома је вешто приказивао игру светлости и сенке. Његова омиљена боја била је ултрамарин плава и можемо је видети на првој слици.

НОВЕ РЕЧИ

ултрамарин – врста плаве боје

ЗАДАТАК: Светло и сенка – Мој радни сто

Користећи се сазнањима о светлости и сенци, на листу блока, нацртај предмете који се налазе на твом радном столу. Размисли одакле долази светло, како су осветљени предмети на столу, где и какве сенке праве предмети.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: мека графитна оловка и лист из блока.

Посматрај слике испод и размисли како су оне настале.

НОВЕ РЕЧИ

опцртати – повлачити линију око предмета тако да се добије његов облик

Када оловком опцртамо облик било ког предмета и обојимо унутрашњи део на пример црном бојом, добијамо силуету.

За разлику од сенке, када видимо силуету неког предмета или бића, можемо да га препознамо.

Нацртај силуете жирафе, балерине, човека са великим носом и паука. Измисли неку причу о овим силуетама. Не заборави да силуете обојиш.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: воштане бојице и лист из блока.

МАЛИ ИСТРАЖИВАЧИ – ЗАДАЦИ ЗА ГРУПНИ РАД

1. задатак: Змај од папира

Ветровито време је право време за пуштање змајева!

Поделите се у неколико група. Свака група треба да има четири до пет чланова. Пратећи слике испод, нека свака група направи по једног змаја. За украшавање змаја можете користити темпере, колаж папир или материјал по избору. Када сви завршите змајеве, дајте им имена, сачекајте ветровит дан и са учитељем/учитељицом изађите у школско двориште и пустите змајеве да полете. Који змај највише лети у висину, а који најдуже остаје у ваздуху?

Материјал за рад: тањи папир, или већи комад папира, две чврсте гранчице или летвице, лепак, селотејп, канап, маказе, колаж папир, папири у боји, темпере, четкице и посуда за воду.

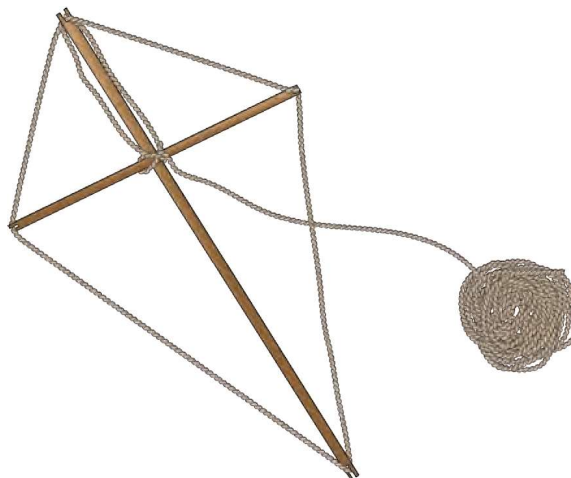

Корак 1: Припремите папир, селотејп или лепак, маказе, канап, две чврсте гранчице или летвице.

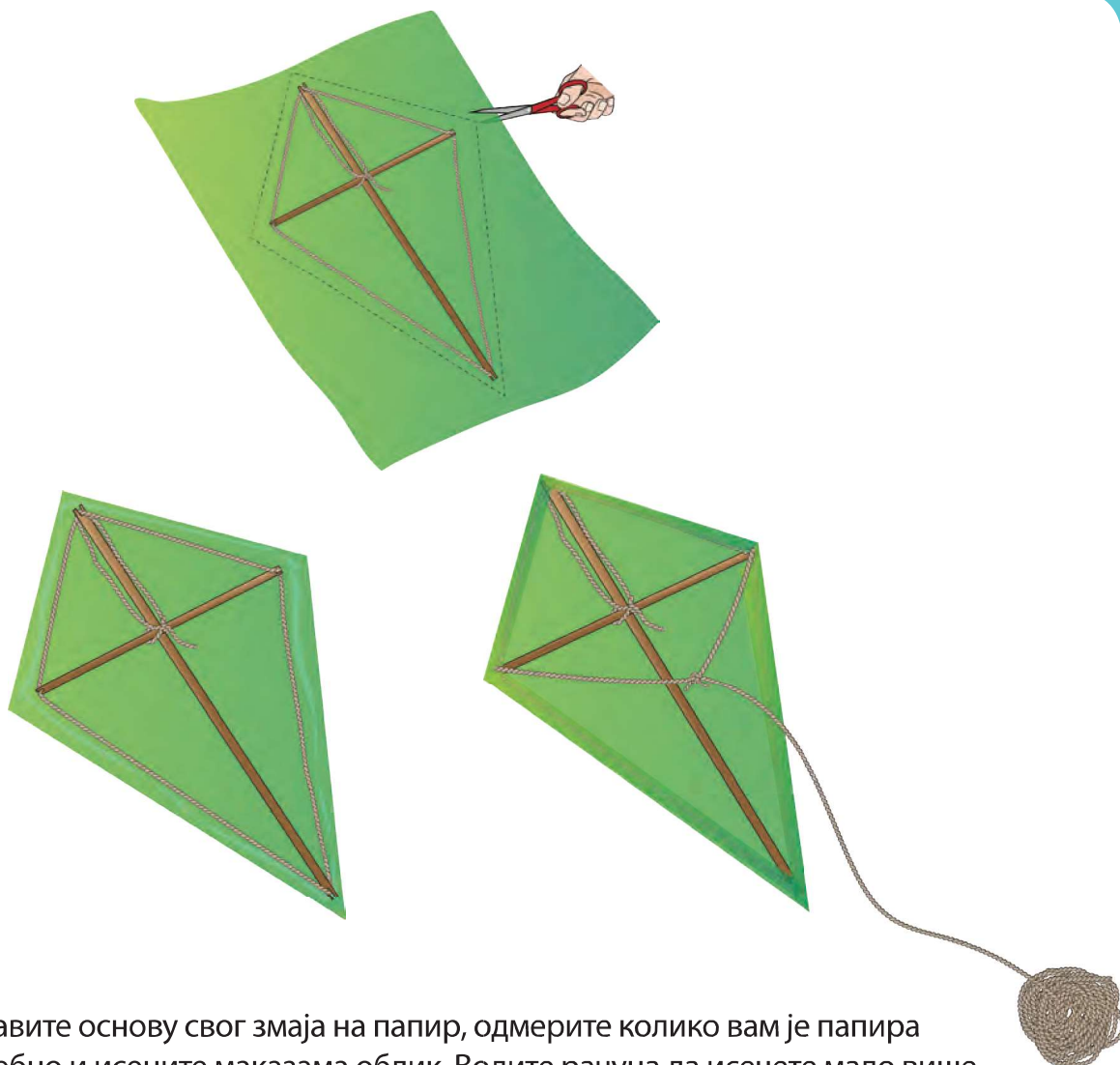
Корак 2: На крајевима штапића усеците мала удубљења. Нека вам у томе помогне учитељ/учитељица.

Корак 3: Канапом вежите штапиће тако да добијете крст.

Корак 4: Око крста намотајте канап тако да прође кроз удубљења која сте усекли.

Поставите основу свог змаја на папир, одмерите колико вам је папира потребно и исеците маказама облик. Водите рачуна да исечете мало више од димензија основе како бисте могли да преклопите папир преко канапа. Премажите канап и ивице папира лепком и залепите да добијете затегнуту површину.

Змајеве од папира можете правити и код куће. Нека вам одрасла особа помогне да потражите предлоге за израду змајева на интернету.

2. задатак: Луткарска представа, гињол лутка

Разговарајте са учитељем/учитељицом о луткарском позоришту. Са одраслом особом потражите на интернету примере луткарских представа са гињол луткама.

Затим се поделите у две групе. Нека свака група измисли кратку причу за луткарску представу и ликове. Ваш задатак је да направите гињол лутке за своју представу. Гињол је лутка која је направљена тако да се навлачи на руку. На сликама на наредној страници погледајте примере који ће вам користити у раду.

НОВЕ РЕЧИ

ГИЊОЛ – врста лутке која се навлачи на руку, а прсти омогућавају њено покретање

Када завршите гињол лутке, покушајте да изведете луткарску представу. Не трудите се да добро увежбате текст, већ да се забавите и насмејете.

Материјал за рад: по избору.

3. задатак: Маска – папир-маше

У договору са учитељем/учитељицом припремите позоришну представу. На овом задатку можете радити помало целе школске године. Увежбавајте текст и на часовима Српског језика. Пожељно је да представа има доста ликова. Договорите се ко ће бити глумци, ко сценографи, а ко костимографи.

НОВЕ РЕЧИ

папир-маше – ликовна техника прављења папирне каше од новина, лепка и воде

Да ли знате шта је то *папир-маше*?

У преводу са француског, то значи *папирна каша*.

Прављење маски за представу техником папир-машеа веома је занимљиво и пожељно је да једну маску прави двоје или троје ученика заједно.

Постоји неколико начина да се направи смеша за папир-маше, ми предлажемо овај: у посуди помешајте воду и лепак за дрво, умачите траке од папира или новина у смешу и лепите их на једну половину надуваног балона како бисте направили облик главе за маску. Када

завршите, оставите да се добро осуши. Пробушите балон, направите отворе за очи и уста, а онда осликајте маску темперама. Додајте детаље: уши, њушку, бркове, трепавице, шта год да је потребно.

Погледајте слике испод које вам могу помоћи да успешно направите маске.

Материјал за рад: новине, папири, лепак, маказе, балони, темпере, четкице, посуде за воду, лепак и фломастери.

